

การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

RESOURCE MOBILIZATION FOR EDUCATION

Received: March 8, 2019

Revised: June 7, 2019

Accepted: June 10, 2019

พินสุดา สิริธรงค์ศรี*

Pinsuda Siridhrungsri*

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์และปริญญาเอก วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* Assistant Professor and Ph.D., College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University

* Email: pinsuda.sir@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการระดมทรัพยากรทางการศึกษา และ 2) เสนอรูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ระหว่าง 24 พฤษภาคม – 19 พฤศจิกายน 2561 โดยวิธีการศึกษาเอกสาร และศึกษาภาคสนามในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 โรงเรียน การรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือคือ แบบสำรวจ สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สถานศึกษาละ 9 คน รวม 108 คน การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้น จึงร่างรูปแบบ และตรวจสอบรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยพบว่า 1) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ระดับนโยบายมีกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจน ระดับสถานศึกษามีการระดมทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน ปัญหาคือ ขาดการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จคือ การวางแผนที่ดี การมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำผู้บริหาร การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง การใช้จ่ายทรัพยากรตามวัตถุประสงค์ และการติดตามประเมินผลและรายงาน 2) รูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เป็นรูปแบบกลางที่สถานศึกษาต่างๆ สามารถเลือกใช้ได้ตามบริบท ประกอบด้วย แนวคิดและหลักการวัตถุประสงค์ วิธีการระดมทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน ประเภททรัพยากรที่ระดม กลยุทธ์ที่ใช้ในการระดม สิ่งที่ตั้งระวางในการระดม และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

คำสำคัญ: การระดมทรัพยากร ทรัพยากรทางการศึกษา การจัดการการศึกษา การบริหารการศึกษา

Abstract

The purposes of this research titled on Resource Mobilization for Education were to 1) study current condition, problems and factors affecting the resource mobilization for education, and 2) propose the resource mobilization model for education during May 24 – November 19, 2018. Data collection was conducted by study documents and from field trips at basic education schools. By purposive sampling, 12 schools were selected. Instruments for data collection composed of survey form, interview and focus group. Key informants from each school were 9 representatives, total of 108 persons. Data analysis was done by content analysis. A model was then drafted and reviewed by the experts. Findings were as follows: 1) The resource mobilization for education; at policy level, it was clearly identified by law, while at school level, there happened to be cash mobilization and non-cash mobilization. The problem was a lack of participation from people concerned in the resource mobilization. Factors affecting success in mobilizing resource included well planning, participation, administrators' leadership, building favorable relationship with community, continued public relations, spending resource according to the objectives, monitor and evaluation as well as report of progress. 2) The resource mobilization model to apply for education would be the central form that could simply be chosen by any school fit to its context. The model consisted of concepts and principles, objectives, how to mobilize cash and non-cash, type of the mobilized resource, strategy for mobilization, warnings for mobilization, and factors affecting a successful mobilization.

Keywords: Resource Mobilization, Education Resource, Education Management, Educational Administration

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ เป็นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ และสร้างความสามารถในการแข่งขันที่ทั่วโลกต่างให้ความสำคัญ โดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้การศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อมวลชน (Education for All) และได้ดำเนินโครงการเพื่อสนับสนุนพัฒนาการศึกษา และคุณภาพมนุษย์มาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้กำหนดเป้าหมายให้การศึกษาเป็นเป้าหมายหนึ่งใน 17 เป้าหมายเพื่อการพัฒนาแห่งศตวรรษสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2573 (UNDP, 2016) ในงานนี้ได้มีการกำหนดการสร้างหลักประกันให้เด็กหญิงและชายทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพและไม่มีค่าใช้จ่าย เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิผล รวมทั้งการจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศในการศึกษา สร้างหลักประกันแก่กลุ่มเปราะบางทั้งผู้พิการ ชนเผ่าพื้นเมือง และเด็กให้เข้าถึงการศึกษาและอาชีพทุกระดับอย่างเท่าเทียมกัน เป็นต้น สะท้อนถึงการให้ความสำคัญต่อโอกาส คุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษาของเด็กและเยาวชนที่ควรได้รับ

สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับที่ผ่านมา โดยเฉพาะฉบับปัจจุบัน (พุทธศักราช 2560) ที่กำหนดไว้ในมาตรา 27 ว่า ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยังได้บัญญัติถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษารัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา ตามความถนัดของตน

ในการนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดหลักการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ไว้ในมาตรา 9 หลายประการ ในการนี้กำหนดให้ (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และ (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ทั้งนี้ ได้ขยายความไว้ในหมวด 8 ความว่า ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษาดังนี้ (1) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษี เพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด (2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กร เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่ออกตามความในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ยังได้กำหนดให้ ผู้ปกครอง/ชุมชน มีส่วนร่วมในการสนับสนุน พัฒนา หลักสูตรและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน สนับสนุนงานดำเนินงานของสถานศึกษาในรูปแบบต่างๆ ร่วมกับครูและเครือข่ายในการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถของบุตรหลานให้เต็มตามศักยภาพ ตลอดจนติดตาม ดูแล ป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ปัญหาเรื่องต่างๆทางการศึกษาของโรงเรียน ที่นับเป็นการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนครั้งแรก

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติพบว่า การระดมทรัพยากรเป็นไปอย่างหลากหลาย แตกต่างกันตามบริบทของสถานศึกษานั้นๆ ระหว่างสถานศึกษาของรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่อยู่ในเมืองและชนบท หรือแม้แต่ขนาดของสถานศึกษา ทั้งด้านตัวเงิน ภูมิปัญญา ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีการแลกเปลี่ยนกันระหว่างสถานศึกษา วัสดุครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ และสื่อการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งขึ้นกับบริบท สังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและโรงเรียน โดยเฉพาะความสามารถของผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาที่สร้างการยอมรับก็จะได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ รวมทั้งความสามารถ

ขององค์กรที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนเช่น สมาคมครูผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน หรือองค์กรเอกชน มูลนิธิ และสถานประกอบการ เป็นต้น จึงพบว่า บางโรงเรียนได้รับการสนับสนุนทรัพยากรสูงมาก ขณะที่บางโรงเรียนอยู่ในชุมชนค่อนข้างขาดแคลน การได้รับการสนับสนุนทรัพยากรก็จะน้อยตามไปด้วย แต่หากผู้นำมีความสามารถก็จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรหรือหน่วยงานนอกพื้นที่ด้วย (พิณสุดา สิริธรงค์ศรี, 2559) อย่างไรก็ตาม การระดมทรัพยากรดังกล่าวก็ยังไม่เป็นระบบและไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนในระดับนโยบายของประเทศ แม้ว่า จะมีกฎหมายที่เอื้อต่อการระดมทรัพยากรตามที่กล่าวมา แต่ก็ยังไม่สามารถจัดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเสมอภาคในโอกาสของผู้เรียนที่จะได้รับการสนับสนุนทรัพยากรให้เกิดความเท่าเทียมในโอกาสการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพได้ตามทิศทางที่ควรจะเป็น

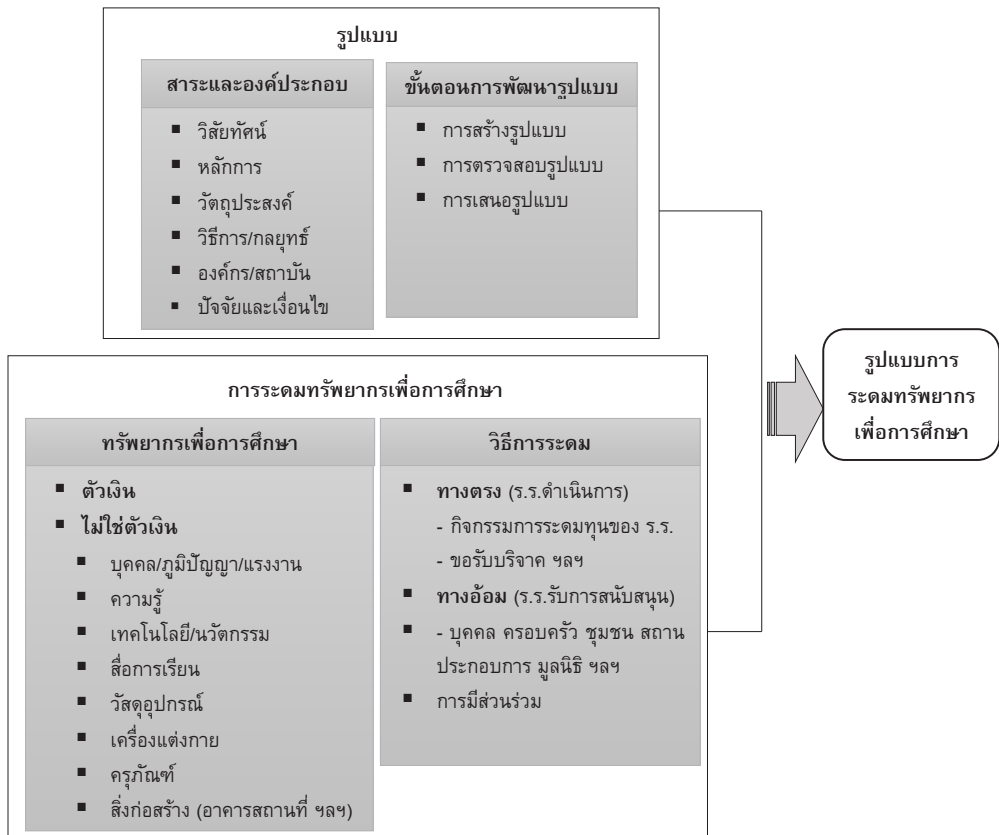
จากผลการประเมินผู้เรียนในโครงการประเมินผู้เรียนนานาชาติ (The Programme for International Student Assessment, PISA) ในปี 2555 (OECD, 2013) พบว่า ผลลัพธ์ทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับทรัพยากร นโยบาย และการปฏิบัติทางการศึกษาน้อยมาก อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรที่เพียงพอก็มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนผู้เรียนให้มีโอกาสที่ดีในการเรียนรู้ โดยหากทรัพยากรเพื่อการศึกษาถูกนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อผลการเรียนรู้ ทั้งนี้ ทรัพยากรที่ใช้ในการลงทุนทางการศึกษา ได้แก่ การเงิน บุคคล และวัสดุ และเวลาที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนรู้ (OECD, 2013, pp. 38-40) ผลการประเมินดังกล่าว ยังพบอีกว่า การระดมทรัพยากรมีความสำคัญไม่น้อยกว่าการจัดสรรทรัพยากรภายในระบบการศึกษาและโรงเรียน การจัดสรรทรัพยากรที่ดีไปยังโรงเรียนด้วยโอกาส ช่วยลดช่องว่างระหว่างการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างโรงเรียน (Lamb, Teese and Helme, 2005; Henry, Fortner and Thompson, 2010 ใน OECD, 2013, p.10) ในประเทศอุตสาหกรรม การใช้งานทรัพยากรและทรัพยากรที่มีคุณภาพ ส่งผลต่อความแปรผันของประสิทธิภาพของผู้เรียน

สำหรับประเทศไทย จากการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา เพื่อจัดทำข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) พบว่า ด้านการเงินเพื่อการศึกษา มีปัญหาความด้อยประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา กลไกของรัฐไม่เอื้อให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามี ส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาและระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการระดมทรัพยากรและการระดมทุนจากทุกภาคส่วนของสังคมจึงมีค่อนข้างน้อย ทำให้สถานศึกษาขาดแรงจูงใจในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อการแข่งขัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น. 8) อันส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในที่สุด ปัญหาดังกล่าวนี้ ยังคงปรากฏถึงปัจจุบัน

ดังนั้น จึงเห็นเป็นความจำเป็นในการศึกษารูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาขึ้น โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นการศึกษาของผู้เรียนกลุ่มใหญ่ที่จะเป็นฐานการพัฒนาประเทศในอนาคต ที่เกี่ยวเนื่องกับผู้ที่ให้การสนับสนุนทรัพยากรมากที่สุด โดยทำการศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้แก่ ประเทศอังกฤษ เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของประเทศไทยและต่างประเทศ และ 2) เพื่อเสนอรูปแบบการส่งเสริมการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปแบบ ประกอบด้วย สาระและองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีการ กลยุทธ์ บุคคล องค์กรและสถาบัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และเงื่อนไขของรูปแบบ โดยมีขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบ ได้แก่ การสร้างรูปแบบ การตรวจสอบรูปแบบ และการเสนอรูปแบบ (พิณสุดา สิริธรงค์ศรี, 2557) สำหรับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา พิจารณาถึงสาระของทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน และไม่ใช่ว่าเงิน ได้แก่ บุคคล ภูมิปัญญา แรงงาน ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม สื่อการเรียน เครื่องแต่งกาย วัสดุ ครุภัณฑ์ และสิ่งก่อสร้าง ภายใต้วิธีการระดม ทั้งทางตรง และทางอ้อม (OECD, 2013, pp. 38-40) ดังภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา ต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

วิธีการวิจัย

วิธีการวิจัย การศึกษาการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของประเทศไทย โดยการศึกษาเอกสาร และศึกษาภาคสนามในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นตัวแทนสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในทุกภูมิภาค ที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 โรงเรียน การรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือคือ แบบสำรวจ สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ผู้บริหาร ครู ประธานกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน และตัวแทนผู้สนับสนุนทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาละ 9คน รวม 108 คน สำหรับการศึกษาลักษณะการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของต่างประเทศ โดยการศึกษาเอกสาร ตามวัตถุประสงค์และตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ตามตัวแปรที่ศึกษาตามกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้น จึงร่างรูปแบบ และตรวจสอบรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน ดำเนินการวิจัยเป็นเวลา 6 เดือน ระหว่างวันที่ 24 พฤษภาคม – 19 พฤศจิกายน 2561

ผลการวิจัย พบว่า

การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เป็นการดำเนินงานให้ได้มาซึ่งทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวเงิน และไม่ใช่ตัวเงิน อันได้แก่ บุคคล และสิ่งของ เช่น ภูมิปัญญา องค์ความรู้ วิชาการ แรงงาน วัสดุครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้าง ฯลฯ ที่สนับสนุนการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่เกิดกับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งระดับนโยบาย และระดับสถานศึกษา ผลการศึกษาดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของประเทศไทย พบว่า การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ในระดับนโยบายมีการออกกฎหมายที่ชัดเจน ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษา มาตรา 8 (2) ที่ต้องยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆมาใช้ในการจัดการศึกษา หมวด 8 ว่าด้วยเรื่องของทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ใน 5 มาตรา โดยเฉพาะมาตรา 58 กล่าวไว้ชัดเจนว่า ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนทั้งในและต่างประเทศ และใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น

สำหรับระดับสถานศึกษา เป็นระดับปฏิบัติ หรือการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามบริบทและความจำเป็นของสถานศึกษา ที่สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกล่าวคือ แนวคิดการศึกษา คือการศึกษาเป็นเรื่องของประชาชนในลักษณะการศึกษาเพื่อมวลชน และมวลชนเพื่อการศึกษา ที่ต้องคำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วม การนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การกระจายความรับผิดชอบ ความเชื่อถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน การประสานความร่วมมือ การประชาสัมพันธ์ และการติดตาม ตรวจสอบและรายงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชน 2) พัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนการสอน 3) เพิ่มคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน และ 4) เพิ่มโอกาสทางการเข้าถึงการศึกษาของประชาชน วิธีการที่ใช้ในการระดมทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวเงิน และไม่ใชตัวเงิน

การระดมทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนดำเนินการ และขั้นตอนหลังดำเนินการ กล่าวคือ ขั้นตอนเตรียมการ ได้แก่ การวางแผนการดำเนินงาน การจัดทำโครงการ การมอบหมายผู้รับผิดชอบ การประสานการดำเนินงานและการประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนดำเนินการ เป็นการดำเนินการตามแผนงาน โครงการและกิจกรรม เช่น การทอดผ้าป่า การจัดแสดงผลงานของนักเรียน การจัดแสดงดนตรี การแข่งขันกีฬา เป็นต้น ขั้นตอนหลังดำเนินการ ได้แก่ การยกย่องและประกาศเกียรติคุณ การสรุป และรายงานผลการระดมทรัพยากร สำหรับการระดมทรัพยากรที่ไม่ใช่ตัวเงิน ได้แก่ การระดมด้านความรู้ แรงงาน วัสดุครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ และสิ่งของอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการศึกษา บุคคลและองค์กรที่สนับสนุนการระดมทรัพยากร ได้แก่ คหบดี ผู้อาวุโสภูมิปัญญา ผู้นำชุมชน สมาคม ครูและผู้ปกครอง ชมรมศิษย์เก่า สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนและที่เกี่ยวข้องนอกชุมชน เป็นต้น

ปัญหาของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา คือ ประชาชนขาดการมีส่วนร่วม ขาดศรัทธาในผู้นำ การไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาของประชาชนบางส่วน ไม่มีแผนงาน โครงการและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ขาดแรงจูงใจในการสนับสนุนทรัพยากร สภาพเศรษฐกิจและฐานะความยากจนในชุมชน และการแทรกแซงทางการเมืองในพื้นที่ แนวทางแก้ปัญหา คือ การมีนโยบายสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร การเพิ่มมาตรการทางภาษีสำหรับผู้สนับสนุนการศึกษา การทำความเข้าใจและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน การจัดโครงสร้างพื้นฐานรองรับการจัดการศึกษาในพื้นที่ที่เพียงพอ การมีแผนงาน/โครงการที่ชัดเจนเพื่อลดการแทรกแซงจากนอกพื้นที่

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง การมีบุคคล องค์กรและหน่วยงานสนับสนุน การบริหารจัดการที่ดีทั้งด้านความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ และการประสานงานที่ดี ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ และการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

สำหรับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของต่างประเทศ พบว่า ประเทศที่พัฒนาแล้ว ให้ความสำคัญต่อภาระด้านความรู้ ความก้าวหน้าทางวิชาการ และการพัฒนาบุคลากรเป็นส่วนใหญ่ (ได้แก่ อังกฤษ และออสเตรเลีย) มีนโยบายในการระดมทรัพยากรที่ชัดเจน โดยการจัดทำนโยบายและมาตรฐานการระดมทรัพยากร ตลอดจนการจัดทำความร่วมมือระดับรัฐบาลกลางและระดับรัฐ (ได้แก่ ออสเตรเลีย) มีแนวคิดการระดมทรัพยากรเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำและเสริมสร้างประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้องค์กรต่างๆสนับสนุนเงินแก่โรงเรียนใน

การจัดการศึกษา โดยเฉพาะมีสมาคมผู้ปกครองและพลเมืองของโรงเรียน ทำหน้าที่ระดมทรัพยากรจากพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน (ได้แก่ ออสเตรเลีย) โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางด้านความรู้ผ่านกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรและความก้าวหน้าทางวิชาการ การให้อิสระในการจัดการศึกษาและการระดมทรัพยากร ตลอดจนการสนับสนุนให้สถานศึกษาเปลี่ยนสถานะเป็นสถานศึกษาที่มีการบริหารเป็นอิสระจากรัฐและท้องถิ่นเพื่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ได้แก่ อังกฤษ) ประเทศที่กำลังพัฒนา มีแนวคิด การศึกษาเพื่อสร้างความเสมอภาค คุณภาพ เป็นการศึกษาเพื่อมวลชน ให้มวลชนและสังคมมีส่วนร่วมทางการศึกษา ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการระดมทรัพยากร (ได้แก่อินโดนีเซีย และ สปป.ลาว) เปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศมาร่วมลงทุนการศึกษา (ได้แก่ อินโดนีเซีย) และกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนในการระดมของภาคส่วนต่างๆ ในแต่ละระดับไว้ในกฎหมายชัดเจน (ได้แก่ ส.ป.ป.ลาว) ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลสำเร็จในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาได้แก่ การมีกฎหมายและนโยบายชัดเจน การกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กร/สถาบันพัฒนาทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนความรู้และวิชาการ ความช่วยเหลือจากองค์กรภายในและนอกประเทศ

ปัญหาของการระดมทรัพยากร ได้แก่ เศรษฐกิจและความยากจนของพื้นที่ในประเทศที่กำลังพัฒนาต้องอาศัยความช่วยเหลือทั้งทางด้านความรู้ วิชาการ และเงินจากต่างประเทศ การให้ความสำคัญของประชาชนที่มีต่อการศึกษาค่อนข้างน้อย การขาดบุคลากรที่มีศักยภาพ ความยากจนและพื้นที่ห่างไกล (ได้แก่ สปป.ลาว) ความแตกต่างและความเหลื่อมล้ำในการระดมทรัพยากรการศึกษาในโรงเรียนที่มีรูปแบบการศึกษาที่ต่างกัน ความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้เรียนในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลและผู้เรียนที่มาจากสถานะทางสังคมที่ต่างกัน สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้วพบปัญหา ความไม่สอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียนในโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างกัน (ได้แก่ ออสเตรเลีย) การลดบทบาทของการบริหารกับความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก เช่น จากทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน ส่งผลให้ได้รับการสนับสนุนทรัพยากรน้อยลง (ได้แก่ อังกฤษ) เป็นต้น

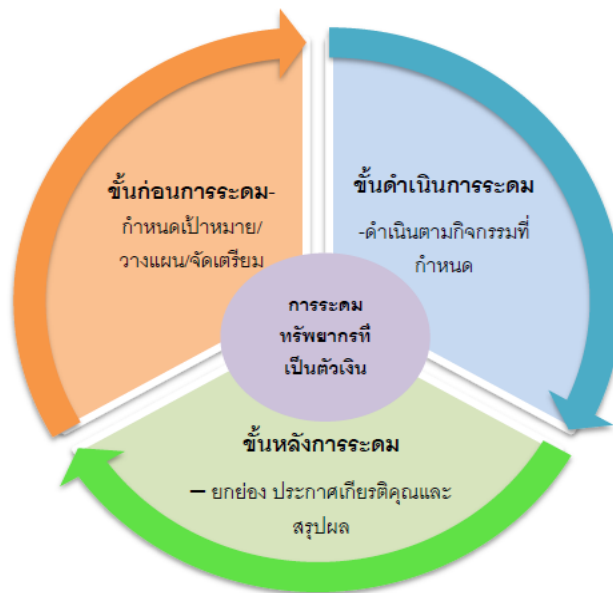
แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ได้แก่ การเพิ่มการเปลี่ยนสถานะของโรงเรียนเป็นโรงเรียนที่มีความอิสระจากรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเพิ่มประสิทธิภาพทางการบริหารจัดการและการลดความเหลื่อมล้ำของผู้เรียนในการจัดสรรงบประมาณด้วยความเสมอภาค ในประเทศที่พัฒนาแล้วการจัดระบบและโครงการความช่วยเหลือทั้งทางวิชาการและเงินจากองค์กรต่างประเทศและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆในประเทศกำลังพัฒนา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของต่างประเทศ ได้แก่ การมีกฎหมายที่กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้มีหน้าที่ระดมทรัพยากรและสนับสนุนทรัพยากรแต่ละระดับชัดเจน (ได้แก่ สปป.ลาว) ภาวะผู้นำผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการระดมทรัพยากร การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับพันธมิตรและชุมชน (ได้แก่ อังกฤษ ออสเตรเลีย อินโดนีเซีย และลาว) การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรระหว่างประเทศอย่างเป็นระบบ (ได้แก่ สปป.ลาว) มีองค์กรและสถาบันเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ความรู้และฝึกอบรมสนับสนุนโรงเรียน (ได้แก่ อังกฤษ) มีองค์กรทำหน้าที่ระดมทรัพยากรทั้งระดับรัฐ และสถานศึกษา เช่น สมาคมผู้ปกครองและพลเมือง (ได้แก่ ออสเตรเลีย) การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการระดมทรัพยากร (ได้แก่ ออสเตรเลีย อังกฤษ)

2. รูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา พบว่า เป็นรูปแบบและแนวทางการดำเนินการด้วยแนวคิดให้ได้มาซึ่งทรัพยากรเพื่อการสนับสนุนการจัดการศึกษา ทั้งที่เป็นตัวเงิน และไม่ใช้ตัวเงิน ให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาด้วยความเสมอภาค มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ ด้วยหลักและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจากทุกภาคส่วน บนพื้นฐานของการศึกษาเพื่อมวลชนและมวลชนเพื่อการศึกษา ทั้งการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมติดตามและประเมินผล และร่วมชื่นชมผลสำเร็จ หลักการนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้หลักการกระจายความรับผิดชอบ หลักความเชื่อถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน หลักการประสานความร่วมมือ

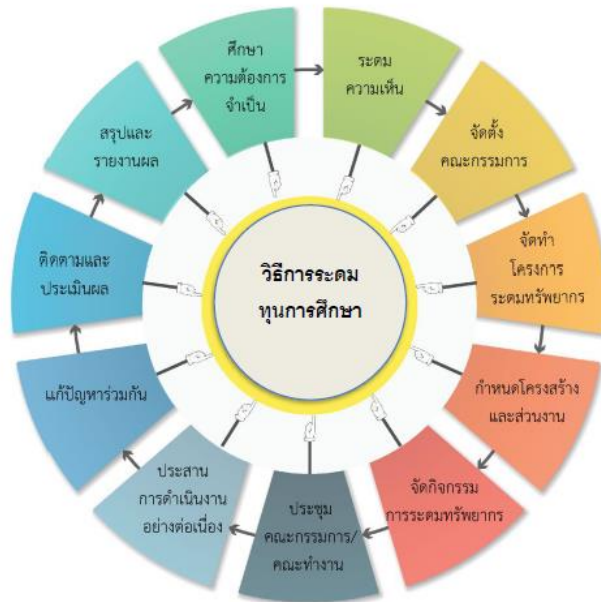
หลักการประชาสัมพันธ์ และหลักการติดตาม ตรวจสอบและรายงาน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) การมีส่วนร่วมทางการศึกษาของประชาชน ในลักษณะของการศึกษาเพื่อมวลชน และมวลชนเพื่อการศึกษา ให้ประชาชนทุกระดับมีส่วนร่วมรับผิดชอบทางการศึกษาของผู้เรียน เด็กและเยาวชน 2) นำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและสังคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางการศึกษา 3) เสริมสร้างคุณภาพ โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้เรียน 4) สนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ 5) ก่อให้เกิดความร่วมมือทางการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ

ขั้นตอนและวิธีการระดมทรัพยากร แบ่งเป็น 1) ขั้นตอนดำเนินการ 2) ขั้นตอนดำเนินการ และ 3) ขั้นตอนหลังดำเนินการ ขั้นตอนการดำเนินการเป็นการวางแผนและเตรียมการทั้งด้านโครงสร้างภายใน ผู้รับผิดชอบ การจัดทำโครงการ ประชาสัมพันธ์และประสานการดำเนินงาน ขั้นตอนการระดมเป็นการดำเนินการตามแผนงาน โครงการและกิจกรรมที่กำหนด เช่น การจัดทอดผ้าป่า การจัดแสดงผลงานของนักเรียน การจัดแสดงดนตรี การแข่งขันกีฬา การขอรับบริจาคโดยตรง ฯลฯ ขั้นตอนหลังดำเนินการ เป็นการยกย่องประกาศเกียรติคุณ สรุป รายงานและเผยแพร่ผลการระดมทรัพยากรให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทราบในวงกว้าง ดังปรากฏภาพที่ 2 วิธีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 2 วิธีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

ในด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาที่เป็นตัวเงิน หรือการระดมทุนการศึกษา มีวิธีการดังนี้ คือ ศึกษาความต้องการจำเป็นในการได้รับทุนการศึกษาของผู้เรียน ระดมความเห็น และการคิดร่วมกัน จากบุคลากรภายในและภายนอก สถานศึกษา จัดตั้งคณะกรรมการ /คณะทำงาน จัดทำโครงการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา กำหนดโครงสร้างและส่วนงานรับผิดชอบ จัดกิจกรรมการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามแผนงานและโครงการที่กำหนดขึ้น ประชุมคณะกรรมการ/คณะทำงาน อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นระยะ ประสานการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แก้ปัญหาร่วมกัน (ถ้ามี) ที่เกิดขึ้นจากการระดมทุนการศึกษา ติดตามและประเมินผลการระดมทุนการศึกษา ร่วมกัน จัดกิจกรรมมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนตามเป้าหมาย สรุปและรายงานผลการดำเนินงานระดมทุนการศึกษาหลากหลายวิธีแก่ผู้เกี่ยวข้อง ดังปรากฏในภาพที่ 3 วิธีการระดมทุนการศึกษาของโรงเรียน ดังนี้

ภาพที่ 3 วิธีการระดมทุนการศึกษาของโรงเรียน

กลยุทธ์การดำเนินงานได้แก่ 1) กลยุทธ์ด้านบุคคล ได้แก่ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ ทั้งด้านคุณลักษณะส่วนตัว และพฤติกรรมกรบริหารจัดการ นำทำ เลี้ยสละส่วนตน เข้าถึงง่าย มีมนุษยสัมพันธ์ สร้างการยอมรับและศรัทธาให้เกิดขึ้นทั้งในและนอกสถานศึกษาอันนำไปสู่การได้รับการสนับสนุนทรัพยากร ฯลฯ 2) ด้านองค์กร โดยการกำหนดโครงสร้างส่วนงานรับผิดชอบและการประสานงาน การมอบหมายภารกิจเพื่อการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษ ตามความถนัดของแต่ละบุคคลและองค์กร 3) ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร โดยการพัฒนาเทคโนโลยีและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสารการระดมทรัพยากร เพื่อให้การระดมทรัพยากรเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างหลากหลาย รวดเร็วและทันเหตุการณ์ และ 4) ด้านการจัดการ ได้แก่ การวางแผนการดำเนินงาน การยึดหลักการมีส่วนร่วม การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การให้อำนาจและกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ การประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจอันดีกับผู้สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษ จัดสรรทรัพยากรอย่างทั่วถึงตามความจำเป็น การควบคุมการปฏิบัติงานด้วยแผนงานหรือโครงการ การเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงาน การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและรายงาน ตลอดจนการประกาศเกียรติคุณและยกย่อง

ทั้งนี้ มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษ ดังนี้คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การวางแผนที่ดี การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน การมีบุคคลองค์กรและหน่วยงานสนับสนุน การบริหารจัดการที่ดี การประชาสัมพันธ์ที่ดี และการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

การอภิปราย

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 50 (4) กำหนดหน้าที่ให้ทุกคนต้องเข้ารับการศึกษาภาคบังคับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 กำหนดให้เด็กเข้ารับการศึกษา เมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 7 - ย่างเข้าปีที่ 16 ดังนั้น เด็กไทยทุกคนต้องได้รับการศึกษาภาคบังคับ เมื่อรัฐบังคับประชาชนเข้ารับการศึกษา จึงย่อมเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา สำหรับเงินค่าใช้จ่ายส่วนอื่นทางการศึกษาของบุตรหลานยังต้อง

เป็นหน้าที่ของครอบครัว หรือพ่อแม่ผู้ปกครองที่จะต้องสนับสนุนบุตรหลาน แต่เนื่องจากฐานะของพ่อแม่ผู้ปกครอง ยังแตกต่างกันทั้งในเมือง และชนบท ความยากจนของคนไทยในปี พ.ศ. 2558 ยังมีฐานะยากจนถึง 4.8 ล้านคน (สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ขณะที่ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอาชีพด้านเกษตรกรรม ในชนบท ร้อยละ 40 มีฐานะต่ำกว่าเส้นยากจนของประเทศ (วิชญ์ อรรถวณิช อ้างถึงในการเงินธนาคาร, 30 พฤษภาคม 2561) จึงมีกลุ่มนักเรียนวัยการศึกษาภาคบังคับที่เป็นบุตรหลานของกลุ่มคนยากจนดังกล่าว จำต้องได้รับการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาด้านการเงินหรือทุนเป็นค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายที่รัฐสนับสนุนด้านค่าเล่าเรียน อุปกรณ์การเรียน หนังสือ เสื้อผ้า กิจกรรมสนับสนุนผู้เรียน และค่าพาหนะเดินทางบางส่วน

ดังนั้น การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาทั้งด้านที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำ มีความเสมอภาค และเข้าถึงโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพมากขึ้นจากเงินค่าใช้จ่ายที่ได้รับการสนับสนุนจากบุคคล คณะบุคคล องค์กรและหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คหบดี ครอบครัว ชุมชน ชุมชนวิชาชีพ สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ ตามที่คาดหวัง และเนื่องจากปัจจุบัน สถานศึกษาที่ระดมทรัพยากรยังไม่มีแนวทางปฏิบัติร่วมกันในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้สนับสนุนทรัพยากรที่ไม่ใช่เงินได้รับการยกย่อง ประกาศเกียรติคุณ และหรือการได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เพื่อเป็นเกียรติประวัติ จึงอยู่ในลักษณะต่างหน่วยงานต่างทำตามความรู้ความเข้าใจหรือแรงบันดาลใจของสถานศึกษานั้นๆ ที่สมควรกำหนดเป็นนโยบายหรือหลักเกณฑ์ที่ใกล้เคียงกับการสนับสนุนทรัพยากรที่เป็นตัวเงินก็จะทำให้ผู้สนับสนุนทรัพยากรที่ไม่ใช่ตัวเงินดังกล่าว หันมาสนับสนุนมากขึ้นในอนาคตได้ทางหนึ่ง

แม้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดย มาตรา 8 (2) ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา มาตรา 9 (5) ให้ยึดหลักระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้จัดการศึกษา และ (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น อีกทั้งได้กำหนดเรื่องของทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาดังกล่าวข้างต้น เป็นแนวทางการดำเนินงานแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษามีความแตกต่างกันทางด้านบริบท ขนาด และสังกัดของสถานศึกษา ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและภาวะผู้นำของผู้บริหาร การวางแผนที่ดี การกำหนดวัตถุประสงค์ของการระดมทรัพยากรที่ชัดเจน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน การกระจายความรับผิดชอบ การมีบุคคล กลุ่มบุคคลและองค์กรที่สนับสนุนการระดมทรัพยากรที่ชัดเจน การบริหารจัดการอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ ตลอดจนการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผลให้กับผู้สนับสนุนทรัพยากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา นอกจากนี้ การระดมทรัพยากรที่ไม่ใช่ตัวเงิน ได้แก่ บุคคล ภูมิปัญญาและแรงงาน รวมทั้งวัสดุ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ เหล่านี้ ล้วนมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน ที่สถานศึกษาควรได้มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ การพัฒนาระบบข้อมูลการระดมทรัพยากร และการบริหารจัดการที่ดี ทั้งด้านการวางแผน การเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา การประสานงาน ความโปร่งใสและตรวจสอบได้ การจัดสรรและใช้จ่ายเงินจากการระดมทรัพยากรเป็นไปตามวัตถุประสงค์

จากการวิจัยภาคสนามของผู้เขียนที่พบว่า โรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใชตัวเงินค่อนข้างสูง อาทิเช่น โรงเรียนวัดบ่อกรุ “ครูประชาสรรค์” จังหวัดสุพรรณบุรี โรงเรียนตาคลีประชาสรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โรงเรียนครูประชาสรรค์ จังหวัดชัยนาท โรงเรียนปรีณีย์ รอยแลวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนวัดเขา (วันครู 2501) จังหวัดนครศรีธรรมราช และโรงเรียนบรปือ จังหวัดมหาสารคาม ล้วนมีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนเหล่านี้ มีผลการเรียนรู้สูงกว่าค่าเฉลี่ยจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ตลอด 3 ปีการศึกษาที่ผ่านมา ทั้งสิ้น แม้ว่า ผลการประเมินผู้เรียน

ในโครงการประเมินผู้เรียนนานาชาติ (PISA, 2555) ได้พบว่า ผลลัพธ์ทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับ ทรัพยากร นโยบาย และการปฏิบัติทางการศึกษาน้อยมากก็ตาม อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรที่เพียงพอมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนผู้เรียนให้มีโอกาสที่ดีในการเรียนรู้ โดยทรัพยากรทางการศึกษาได้ถูกแปลงเป็น ผลการเรียนรู้ หากนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (OECD, 2013, p. 38-40) ที่สมควรได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมในทางนโยบายและการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นต่อไป ก็จะต้องต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษาของผู้เรียน และประหยัด งบประมาณของภาครัฐได้ทางหนึ่ง

ขณะที่โรงเรียนบางโรงเรียนที่ขาดศักยภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ด้วยข้อจำกัดของ สถานะของผู้บริหารและบุคลากรที่เป็นพระภิกษุสงฆ์ เช่น โรงเรียนพระปริยัติธรรมวิเวกวาราม จังหวัด เชียงใหม่ มีค่าเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติของผู้เรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับจังหวัดและ ระดับประเทศ ตลอด 3 ปีการศึกษาที่ผ่านมา ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเกิดจากการขาดการระดมทรัพยากรและ การไม่ได้รับการสนับสนุนที่เพียงพอทั้งที่เป็นตัวเงิน และไม่ใช่ว่าตัวเงิน เช่น บุคคล ภูมิปัญญา ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา เช่น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย และองค์ความรู้ทางการศึกษาใหม่ๆ จากบุคคลและหน่วยงานภายนอก วัสดุครุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับ ความต้องการของสถานศึกษา เหล่านี้เป็นต้น ที่สมควรมีการศึกษาและพัฒนาการระดมทรัพยากรเพื่อ การศึกษาเชิงลึกต่อไป

นอกจากนั้น ยังพบว่า โรงเรียนที่มีการบริหารจัดการแบบเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น โรงเรียนดาดกิโลประชาสรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โรงเรียนสวนพระยา จังหวัดนราธิวาส และโรงเรียน บ้านโนนจิก จังหวัดศรีสะเกษ มีการระดมทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่ว่าตัวเงิน โดยเฉพาะภูมิปัญญา การพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ของทั้งครูและผู้บริหาร การได้รับความร่วมมือ จากพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน ด้วยกระบวนการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมชื่นชมความสำเร็จ (พิณสุภา สิริรังศรี, 2559) อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย ที่สมควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริม และขยายผลในวงกว้าง ที่จะทำให้การ ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและการจัดการศึกษามีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น จากความร่วมมือกันของเครือข่าย และชุมชน

2. ผลการวิจัย ด้านรูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาที่นำเสนอแนวคิด เกี่ยวกับการ ศึกษาเพื่อมวลชนและมวลชนเพื่อการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเสมอภาค คุณภาพและประสิทธิภาพ ทางการศึกษา ด้วยหลักการมีส่วนร่วมและการนำทรัพยากรมาใช้เพื่อการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่สถานศึกษาต้องดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติ ดังกล่าว โดยต้องมีการนำแนวนโยบายตามบทบัญญัติดังกล่าวไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพและยังสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาของประเทศต่างๆ เช่น ออสเตรเลีย อังกฤษ อินโดนีเซียและ สปป.ลาว จึงนับเป็นแนวคิดและหลักการที่เป็นสากล นอกจากนั้น พบว่า ประเทศ ที่พัฒนาแล้วแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อศึกษามีขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้มีความเท่าเทียมกันหรือดีมากขึ้นกว่าเดิม ขณะที่ประเทศกำลังพัฒนา แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อ การศึกษามีขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้มีความเท่าเทียมกัน แนวทางการระดมทรัพยากรที่ สำคัญคือ การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของภาคส่วนต่างๆไว้ในกฎหมายและการขอรับการสนับสนุน จากต่างประเทศในรูปแบบต่างๆ

สำหรับวัตถุประสงค์ของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาที่กำหนดไว้ว่าเพื่อ 1) เสริมสร้าง การมีส่วนร่วมทางการศึกษาของประชาชน ในลักษณะของการศึกษาเพื่อมวลชน และมวลชนเพื่อการศึกษา ให้ประชาชนทุกระดับมีส่วนร่วมรับผิดชอบทางการศึกษาของผู้เรียน เด็กและเยาวชน 2) เพื่อนำ ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและสังคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางการศึกษา 3) เพื่อเสริมสร้าง คุณภาพ โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้เรียน 4) เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาการ เรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ 5) เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือทางการศึกษาทั้ง

ในและต่างประเทศ นั้น เป็นวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นเพื่อสนองตอบต่อการสนับสนุนการจัดการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เสมอภาคและ ประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยทั่วไปอยู่แล้ว

นอกจากนั้น วิธีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาที่นำเสนอ ทั้งขึ้นก่อนการดำเนินงานระดมที่ มีการวางแผนและเตรียมการทั้งด้านการวางแผนโครงการที่กำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน การจัด โครงสร้าง ส่วนงานภายใน บุคลากร การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การมอบหมายงาน ประสานงาน และการ ประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผู้สนับสนุนทรัพยากร ขึ้นดำเนินงานทั้งด้านการดำเนินกิจกรรมตาม แผนงาน โครงการและกิจกรรมที่กำหนด เช่น การจัดทอดผ้าป่า การจัดกิจกรรมการแสดงของนักเรียน การแข่งขันกีฬา และการขอรับบริจาคโดยตรง และขึ้นหลังการระดมทรัพยากร ได้แก่ การยกย่องประกาศ เกียรติคุณผู้สนับสนุนทรัพยากรหรือผู้บริจาค การสรุป และรายงานผลการดำเนินงาน รวมทั้งการ ประชาสัมพันธ์ผลการระดมทรัพยากรในวงกว้างเพื่อการรับรู้ ความโปร่งใสและการได้รับการสนับสนุน ทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้เกิดความยั่งยืน ล้วนเป็นไปอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอนทางการบริหาร จัดการที่คาดได้ว่า เมื่อสถานการณ์ศึกษาทั่วไปได้นำวิธีการดังกล่าวไปใช้ จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการระดม ทรัพยากรได้อย่างดีที่สุดในที่สุด ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาสังกัดหน่วยงานใด ทั้งของรัฐ เอกชน หรือองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทหรือในเมือง หรือมีขนาดที่แตกต่างทั้งขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ ขนาดกลางหรือขนาดเล็ก ต่างควรต้องมีการดำเนินงานในทำนองเดียวกันนี้ทั้งสิ้น

อีกทั้ง เมื่อได้ทรัพยากรมาแล้ว ควรได้มีการจัดการทรัพยากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็น ไปตามวัตถุประสงค์ของการระดมทรัพยากร กล่าวคือ การจัดตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานรับผิดชอบ การจัดทำทะเบียน การนำฝากธนาคารหรือสถาบันการเงิน การกำหนดวิธีการเบิกจ่ายตามระเบียบที่ เกี่ยวข้อง การจัดสรรทรัพยากรตามวัตถุประสงค์ของการระดม การติดตามประเมินผล สรุปและรายงาน เหล่านี้เป็นต้น นับเป็นวิธีการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบที่จะสร้างความโปร่งใส การยอมรับ และศรัทธาในการดำเนินงานและการได้รับการสนับสนุนในอนาคตอีกเช่นกัน

ที่สำคัญ ปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาที่พบและนำเสนอใน รูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อศึกษานี้ ดังได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี กับชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง การมีบุคคล องค์กรและหน่วยงานสนับสนุน การบริหารจัดการที่ดีทั้งด้านความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ และการประสานงานที่ดี ตลอดจน การประชาสัมพันธ์ และการติดตามประเมินผล ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญทางการบริหารจัดการศึกษาและ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย อังกฤษ อินโดนีเซีย และ สปป.ลาว ในทำนองเดียวกันที่สถานศึกษาควรได้ตระหนักและนำไปใช้ในการระดม ทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเฉพาะการใช้กลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรเพื่อให้ประสบผลสำเร็จได้อย่าง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทั้งกลยุทธ์ด้านบุคคล ด้านองค์กร ด้านเทคโนโลยี และด้านการบริหารจัดการ

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และครู จากการศึกษากรณีภาคสนามและสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้อง พบว่า ปัญหาการระดมทรัพยากรส่วนใหญ่ เกิดจากภาวะผู้นำผู้บริหาร การขาดความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน บริหารงานไม่โปร่งใส จึงควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะ ความรู้ความสามารถด้านการระดมทรัพยากรเพื่อ การศึกษา ฝึกและพัฒนาภาวะผู้นำ ทั้งด้านวิสัยทัศน์ ความรู้ ความสามารถ และการบริหารจัดการที่มี ประสิทธิภาพ เมื่อมีผลงานเป็นที่ปรากฏ ควรได้มีการสร้างแรงจูงใจในการกำหนดเกณฑ์เพื่อการเลื่อนขั้น เลื่อนระดับตำแหน่งที่มีเรื่องของการระดมทรัพยากรทั้งที่เป็นเงินและไม่ใช่งเงิน เพื่อการสร้างขวัญกำลังใจ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ทางหนึ่ง

ดังนั้น โดยภาพรวมรูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาที่นำเสนอผ่านการศึกษาเชิงลึก ของสถานศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา และสังเคราะห์นำเสนอ ในบริบทของประเทศไทยที่คาดได้ว่า จะนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยจุดเด่น และเงื่อนไขการนำ รูปแบบไปใช้ ดังนี้

จุดเด่นของรูปแบบ

1. เป็นรูปแบบที่ผ่านกระบวนการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จากตัวแบบของสถานศึกษาทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะสถานศึกษาของประเทศไทยถึง 12 แห่ง ที่มีบริบทแตกต่างกัน ทั้งในเมืองและชนบท ขนาดของสถานศึกษาและสังกัด แต่มีจุดร่วมเดียวกันทั้งด้านแนวคิด วัตถุประสงค์ บุคคลและองค์กรที่สนับสนุนการระดมทรัพยากร วิธีการระดมทรัพยากร กลยุทธ์การระดมทรัพยากร และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการระดมทรัพยากร ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. มีกฎหมายและนโยบายในการระดมทรัพยากรที่ชัดเจน เป็นแนวทางการระดมทรัพยากรได้อย่างคล่องตัว โดยเฉพาะเรื่องของการมีส่วนร่วม การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

3. เป็นรูปแบบที่มีความครอบคลุมทั้งระบบ ทั้งด้านแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ บุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรหรือหน่วยงานสนับสนุนการระดมทรัพยากร วิธีการระดมทรัพยากร วิธีการจัดการทรัพยากร ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการระดมทรัพยากร กลยุทธ์การระดมทรัพยากร จุดเด่นเงื่อนไขการนำรูปแบบการระดมทรัพยากรไปใช้

4. เป็นรูปแบบกลาง ที่สถานศึกษาต่างๆสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสังกัดอื่นที่จัดการศึกษา ทั้งสถานศึกษาขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ทั้งที่ตั้งอยู่ในเมือง และชนบท

เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากรูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาดังกล่าวนี้ เป็นการนำเสนอเพียงรูปแบบกลางเพียงรูปแบบเดียว สำหรับสถานศึกษาทั้งของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ทั้งที่ตั้งอยู่ในเมืองและชนบท ดังนั้น การนำรูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาไปใช้ สถานศึกษาจึงควรเลือกใช้ตามบริบท ความพร้อม ความเหมาะสม และศักยภาพของสถานศึกษา โดยเฉพาะจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ตรงกัน ตลอดจนการพัฒนาความรู้ความสามารถของครูและบุคลากรภายในสถานศึกษา ที่มีต่อการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในระดับนโยบายและระดับสถานศึกษา ดังนี้

1. **ระดับนโยบาย** กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอื่นที่จัดการศึกษาและที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วแต่กรณี ควรได้มีการ 1) ปรับปรุงและเพิ่มมาตรการทางภาษี ให้ครอบคลุมด้านทรัพยากรที่ไม่ใช่ตัวเงิน 2) กำหนดเกณฑ์การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับรายได้ 3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา ทั้งในชุมชน และนอกชุมชน 4) ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรครู และผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะในการระดมทรัพยากรและการเข้าถึงแหล่งทรัพยากร 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรภายนอกและเครือข่ายสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่เงิน 6) ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาที่มีความพร้อมและเข้มแข็ง เปลี่ยนสถานะเป็นสถานศึกษาในกำกับ องค์กรมหาชน หรือที่มีการบริหารจัดการเป็นอิสระเพื่อการศึกษาเพื่อการศึกษาเพิ่มมากขึ้น 7) ส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบเครือข่ายการมีส่วนร่วม 8) ส่งเสริมสนับสนุนครอบครัว ชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถานประกอบการ สถาบันสังคมต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษา ให้มากขึ้น 9) สร้างแรงจูงใจและส่งเสริมให้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ 10) กำหนดเกณฑ์การยกย่อง ประกาศเกียรติคุณระดับชาติ โดยเฉพาะการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่

ผู้ทำคุณประโยชน์ทางการศึกษาที่เป็น ตัวเงิน และมิใช่ตัวเงิน ให้ปรากฏเด่นชัด และ 11) กำหนดเกณฑ์ การเลื่อนระดับตำแหน่ง การเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือการพัฒนาใดๆ ให้กับผู้บริหารและครูที่มีผลงานการ ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาเป็นที่ปรากฏ

2. ระดับสถานศึกษา โดยการ 1) สร้างเครือข่ายการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ทั้งที่เป็นบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กร 2) แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ทั้งบุคคลภายในสถานศึกษา 3) พัฒนาระบบข้อมูลการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ทั้งที่เป็นตัวเงิน และ ไม่ใช่ตัวเงิน 4) จัดโครงสร้างส่วนงานภายในและผู้รับผิดชอบในการประสานงาน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 5) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ทั้งในเรื่องของการช่วยเหลือชุมชนในโอกาสสำคัญ และหรือรับความช่วยเหลือจากชุมชนแล้วแต่กรณี 6) พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เป็นที่ยอมรับและไว้วางใจของ ชุมชน 7) บริหารจัดการทรัพยากรด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ 8) เสริมสร้างภาวะผู้นำผู้บริหารให้มี คุณลักษณะด้านวิสัยทัศน์ ความรู้ ความสามารถ มีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นปฏิบัติงานให้สำเร็จ ด้านพฤติกรรม การบริหารจัดการ ได้แก่ การตัดสินใจที่ดี นำทำ กล้าคิด กล้าทำ เสียสละ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และ การรู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชน 9) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 10) นำกลยุทธ์ การระดมทรัพยากรเพื่อศึกษามาใช้ ทั้งกลยุทธ์ด้านบุคคล ด้านองค์กร ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร และด้านการบริหารจัดการโดยเฉพาะการวางแผนการดำเนินงาน การยึดหลักการมีส่วนร่วม การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การให้อำนาจและกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ การประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจอันดีกับผู้สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา จัดสรรทรัพยากรอย่างทั่วถึงตามความจำเป็น การควบคุมการปฏิบัติงานด้วยแผนงานหรือโครงการ การเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงาน การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและรายงาน ตลอดจนการประกาศเกียรติคุณและยกย่อง ตามที่เสนอไว้ในรูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

3. สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรได้มีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการระดม ทรัพยากรเพื่อการศึกษาเป็นรายสังกัด ทั้งรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งควรศึกษา แนวทางการระดมทรัพยากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญศึกษา เป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากมีความ แตกต่างของสถานะความเป็นพระภิกษุในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ต้องได้รับการสนับสนุนการระดม ทรัพยากรเป็นพิเศษ ที่แตกต่างจากการบริหารจัดการสถานศึกษาปกติ

สรุป

กล่าวโดยสรุป รูปแบบ/แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เป็นการดำเนินการให้ได้มาซึ่ง ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษา ทั้งที่เป็นตัวเงิน และไม่ใช่ตัวเงิน ให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาด้วย ความเสมอภาค มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ ด้วยหลักและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจากทุกภาค ส่วน บนพื้นฐานของการศึกษาเพื่อมวลชนและมวลชนเพื่อการศึกษา ทั้งการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมติดตามและประเมินผล และร่วมชื่นชมผลสำเร็จ หลักการนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด หลักการกระจายความรับผิดชอบ หลักความเชื่อถือและ ไว้วางใจซึ่งกันและกัน หลักการประสานความร่วมมือ หลักการประชาสัมพันธ์ และหลักการติดตาม ตรวจสอบและรายงาน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) การมีส่วนร่วมทางการศึกษาของประชาชน ในลักษณะ ของการศึกษาเพื่อมวลชน และมวลชนเพื่อการศึกษา ให้ประชาชนทุกระดับมีส่วนร่วมรับผิดชอบทางการ ศึกษาของผู้เรียน เด็กและเยาวชน 2) นำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและสังคมมาใช้ให้เกิด ประโยชน์สูงสุดทางการศึกษา 3) เสริมสร้างคุณภาพ โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของ ผู้เรียน 4) สนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 5) ก่อให้เกิดความ ร่วมมือทางการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ โดยมีขั้นตอนและวิธีการระดมทรัพยากร ที่เป็นตัวเงิน เป็น 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนดำเนินการ ขั้นการดำเนินงาน และขั้นหลังการดำเนินการ กล่าวคือ 1) ขั้นตอน การดำเนินงานเป็นการวางแผนและเตรียมการทั้งด้านโครงสร้างภายใน ผู้รับผิดชอบ การจัดทำโครงการ

ประชาสัมพันธ์และประสานการดำเนินงาน 2) ขั้นตอนการระดมเป็นการดำเนินการตามแผนงาน โครงการและกิจกรรมที่กำหนด เช่น การจัดทอดผ้าป่า การจัดแสดงผลงานของนักเรียน การจัดแสดงดนตรี การแข่งขันกีฬา ฯลฯ และ 3) ขั้นตอนหลังดำเนินการ เป็นการยกย่องประกาศเกียรติคุณ สรุป รายงานและเผยแพร่ผลงานการระดมทรัพยากรให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทราบในวงกว้าง

สำหรับวิธีการจัดการทรัพยากร ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานรับผิดชอบ การจัดทำทะเบียน การกำหนดวิธีการเบิกจ่าย การจัดสรรทรัพยากรตามวัตถุประสงค์ของการระดม การติดตามตรวจสอบ และการสรุปและรายงานผลการใช้จ่าย โดยมีกลยุทธ์การดำเนินงาน ได้แก่ กลยุทธ์ ด้านบุคคล ด้านองค์กร ด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร และด้านการจัดการ เช่น การยึดหลักการมีส่วนร่วม การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การให้อำนาจและกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ การประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจอันดีกับผู้สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา จัดสรรทรัพยากรอย่างทั่วถึงตามความจำเป็น การควบคุมการปฏิบัติงานด้วยแผนงานหรือโครงการ การเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงาน การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและรายงาน ตลอดจนการประกาศเกียรติคุณและยกย่อง ทั้งนี้ มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ดังนี้คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การวางแผนที่ดี การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน การพัฒนาการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ การมีบุคคล องค์กรและหน่วยงานสนับสนุน การบริหารจัดการทรัพยากรที่ดี มีการประชาสัมพันธ์ดี และมีการติดตามประเมินผล

บรรณานุกรม

- พิณสุตา ลีริธรงค์ศรี. (2557). รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- (2559). รายงานผลการดำเนินโครงการการจัดการเรียนรู้อย่างยืดหยุ่นแบบเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- พิณสุตา ลีริธรงค์ศรี, สรรเสริญ สุวรรณ, พัทธราภา ตันติชูเวช และประสพสุข ฤทธิเดช. (2561). รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- วิษณุ อรรถวานิช. (2561). เส้นตายจน ในการเงินธนาคาร. (ออนไลน์) สืบค้น 30 พฤษภาคม 2561, จาก <https://www.moneyandbanking.co.th/new/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2558. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 – 2561). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- OECD. (2013). *Education Policy outlook. Australia*. Australia: OECD Publishing.
- (2013). *PISA 2012 Results: What Makes Schools Successful? Resources, Policies and Practices – (Volume IV), PISA*. Paris: OECD Publishing.
- UNDP. (2016). *Sustainable Development Goals – SDGs*. Retrieved May 30, 2018, from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>